

روزشمار جنگ

شنبه

۵ شهریور ۱۳۶۲

۱۸ ذی‌قعدة ۱۴۰۳

۲۷ اوت ۱۹۸۳

۶۲

در ادامه پیگیری اجرای عملیات‌های محدود در سطح قرارگاه کربلا، امروز فرماندهان ارشد این قرارگاه* نشستی را به منظور رفع مشکلات موجود در زمینه اجرای عملیات‌های مهندسی پیش رو و به طور مشخص عملیات لشکر ۲۵ کربلا در منطقه طلائی، برگزار کردند.

در بخشی از این جلسه احمد سیاف‌زاده معاون قرارگاه کربلا، ضمن ارائه گزارشی از مانور عملیات مهندسی لشکر ۲۵ کربلا، در مورد مرحله اول این عملیات گفت: براساس طرح مانور عملیات منطقه طلائی، قرار است در گام نخست نیروهای ما در عمق ۲۲۰۰ متری مقابل خط خودی، خاکریز هلالی شکل احداث کنند؛ به این شکل که پس از پیشروی، به موازات دژ دشمن ۶ کیلومتر به سمت راست و ۶ کیلومتر نیز به سمت چپ خاکریزی را به شکل مورب ایجاد می‌کنند. بدین ترتیب با استقرار در فاصله یک کیلومتری از خاکریز دشمن، مانعی جدی در مسیر گسترش کانال‌کشی عراق خواهند شد.

در خلال این جلسه، سیاف‌زاده در تماس تلفنی با غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، در مورد زمان ابلاغ دستور عملیات مهندسی در منطقه طلائی به لشکر ۲۵ کربلا با وی گفت‌وگو کرد. با این حال و به رغم اعتراض کوسه‌چی فرمانده لشکر ۲۵ کربلا، در مورد عدم ابلاغ نهایی طرح مانور به این یگان به دلیل ناهماهنگی‌هایی که هنوز در زمینه اجرای قاطع این عملیات مشاهده می‌شود، معاون قرارگاه کربلا تصمیم‌گیری نهایی در این باره را به جلسه دیگری با حضور فرماندهی کل سپاه موکول کرد.^(۱) در پایان این جلسه، سیاف‌زاده ضمن تبیین جایگاه مهندسی رزمی در عملیات‌های پیش رو، از فرماندهان خواست با اهتمام بیشتری به تقویت و تکمیل طرح مانور عملیات‌های مهندسی بپردازند.^(۲)

* این جلسه با حضور احمد سیاف‌زاده معاون قرارگاه کربلا، احمد سوداگر مسئول اطلاعات و عملیات قرارگاه کربلا، مجید برزمهری مسئول مهندسی رزمی قرارگاه کربلا، هدایتیان مسئول توپخانه قرارگاه کربلا و حسین امامی از طرح و عملیات قرارگاه کربلا برگزار شد.

۶۳

عناصر شناسایی لشکر ۱۴ امام حسین^(ع) (مستقر در منطقه مقابل مریوان)، امروز از آخرین وضعیت خطوط پدافندی دشمن در ارتفاعات منطقه مریوان - پنجوین به‌ویژه در ارتفاعات توتمان، کله‌قندی، سنگ معدن، قوچ‌سلطان و شیار حسن‌آباد گزارش دادند. نتایج این گزارش شناسایی بدین شرح است:

در تپه توتمان، یک گردان از نیروهای کماندویی مستقر است و فرماندهی آن در پشت تپه قسمت شمال‌غربی قرار دارد. در تپه جنگلی، حدود ۱۶ تانک و یک آتشبار سبک مستقر شده است. ارتش عراق در آرایش منطقه، روی خط‌الرأس ارتفاع اقدام به حفر کانال نفرو و احداث سنگر کرده است و به‌طرف شرق و روبه‌روی ارتفاع صاحب‌الزمان پدافند می‌کند. علاوه‌براین، دشمن دو کمین در سمت راست و چپ این منطقه دارد که یکی از یال‌های سمت شمال‌شرقی به‌طرف بالا به‌طرف دشمن شناسایی شده است.

در ارتفاع کله‌قندی نیز دشمن ۶ قله را در اختیار دارد و نیروهای دشمن به‌سمت شیار حسن‌آباد و صاحب‌الزمان پدافند می‌کنند. روی خط‌الرأس، کانال وجود دارد و غیر از قله اصلی، در بقیه جاها نیروهای کمین حضور دارند. در قله دوم که تخته سنگی می‌باشد دو سنگر بزرگ وجود دارد و تدارک و رفت‌وآمد آنها از طریق خود کله‌قندی صورت می‌گیرد. روی ارتفاعات کله‌قندی تمام شیارها با سیم‌خاردار مسدود و بالای آنها کمین گذاشته شده است. جاده کله‌قندی تا پایین قله دوم می‌آید و پس از آن تدارک نیروها به‌سمت بالا توسط قاطر انجام می‌شود. هنوز برای ارتفاعات قوچ‌سلطان و کله‌قندی محور مشخصی پیدا نشده و در حال حاضر تنها مسیر ارتباطی جاده کله‌قندی است که به‌دلیل شیب بسیار تند آن، تدارک نیروها با مشقات زیادی همراه است.

در منطقه سنگ معدن، جاده‌ای تا نزدیکی قله این ارتفاع وجود دارد و پدافند دشمن به‌سوی شیلر - حسن‌آباد است و در سینه شیار سمت شمال‌شرق قوچ‌سلطان نیز یک جاده مال‌رو وجود دارد که از ارتفاعات سیدصادق و سنگ معدن به‌طرف تپه‌های سبز سمت راست حسن‌آباد امتداد می‌یابد و در طول آن سنگرهای کمین دشمن استقرار یافته است. هنوز محور مشخصی به این ارتفاع شناسایی نشده است.

در ارتفاعات مرزی سمت راست شیار حسن‌آباد، که شکل سه پله‌ای و حالت شرقی - غربی دارند، دشمن هم به‌طرف حسن‌آباد و هم به‌طرف پاسگاه بناسوته پدافند می‌کند. بر روی ارتفاع سوم این منطقه که در نزدیکی سنگ معدن قرار دارد نیروهای دشمن دیده نشده‌اند، ولی روی دو ارتفاع دیگر حدود یک گروهان از نیروهای مخصوص عراق مستقر هستند. بین ارتفاع دوم و سوم یک ارتفاع گرده‌ماهی‌مانند وجود دارد که از پایین به سنگ معدن متصل می‌شود. دشمن در پشت پاسگاه بناسوته، روی سه تپه کوچک نیرو دارد. محور نیروهای خودی نیز از راه راست شیار حسن‌آباد به‌طرف پاسگاه می‌باشد. در قسمت جنوبی پاسگاه، یک گردان

تقویت شده دشمن حضور دارد که با قاطر تدارک می‌شود. در محدوده تقریبی وسط دو ارتفاع دوم و سوم، شیاری است که جلوی آن نیز چشمه‌ای وجود دارد که با یک ردیف مین و احتمالاً کمین مسدود شده است.

در این گزارش درباره راه‌های تدارکاتی در صورت اجرای عملیات در این منطقه آمده است: یک، مسیر جاده‌ای از مرانه به حسن‌آباد است و یک راه نیز به طرف پاسگاه بناسوته می‌رود و از حسن‌آباد تا پایین ارتفاعات سنگ معدن و کله‌قندی می‌توان جاده کشید و آن را تا بالای کله‌قندی ادامه داد.^(۳)

۶۴

امروز در مراسمی با حضور سرهنگ صمیمی رئیس شهربانی و مسئولان دایره‌های عقیدتی - سیاسی پلیس تهران و دانشگاه پلیس، ۶۰۰ نفر از نیروهای شهربانی جمهوری اسلامی ایران، اعزام جبهه‌های جنگ با عراق شدند.^(۴) همچنین به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی گروهی از دانش‌آموزان آموزشگاه سرپاسبانی استان زنجان و همچنین نیروهایی از شهرستان کلاله نیز به جبهه‌ها اعزام شده‌اند.^(۵)

۶۵

امروز در استان‌های آذربایجان غربی و کردستان، میان نیروهای خودی و گروه‌های مسلح غیرقانونی درگیری‌هایی رخ داد که بر اثر آن ضرباتی به عناصر ضدانقلاب وارد آمد. در جریان عملیات پاک‌سازی روستاهای محال انزل (شمال ارومیه)، ۴ نفر از عناصر کومه‌له، ۴۸ تن از چته‌های حزب دمکرات و یکی از افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) کشته شدند.^(۶) در پی عملیات پاک‌سازی نیروهای خودی در مثلث کامیاران - سنقر - سنندج، عناصر مسلح غیرقانونی که مجبور به ترک منطقه مزبور شده بودند با کمین در جاده خامسان یک خودروی تویوتای حامل غذا را هدف حمله قرار دادند. در این حادثه ۳ سرنشین خودرو به شهادت رسیدند. نیروهای خودی با اطلاع از ماجرا بلافاصله اقدام به اعزام نیروی کمکی کردند؛ در درگیری ایجادشده تعدادی از مهاجمان کشته شدند^(۷) و ۲۰ قبضه اسلحه ۳ به دست نیروهای خودی افتاد. عناصر ضدانقلاب که از هیز شهیدان کامیاران بودند به کوه‌های شاهو عقب‌نشینی کردند.^(۸)

طبق گزارش واحد اطلاعات سپاه پیرانشهر، صبح امروز، عناصر مسلح غیرقانونی در جاده بریسو - بصره - مکال‌آباد در محور سردشت - بانه، قصد اجرای یک عملیات کمین را داشتند که مورد تعقیب نیروهای خودی قرار گرفتند. در این حادثه تعدادی از عناصر ضدانقلاب کشته شدند و یکی از سرپل‌هایشان که زخمی شده بود اسیر شد. از نیروهای خودی نیز یک تن مجروح شد.^(۹)

۶۶

فعالیت گروه‌های مسلح غیرقانونی امروز نسبت به روزهای قبل افزایش داشت. بر اثر کمین عوامل حزب دمکرات، ۱۵ نفر از بارزانی‌ها در حوالی اشنویه کشته شدند. در نقده، سردشت و منطقه بوکان نیز در نتیجه تحرکات عناصر مسلح ضدانقلاب، تعدادی از نیروهای خودی شهید یا زخمی شدند.

شامگاه امروز، نیروهای بارزانی که با سه دستگاه خودرو از مرز کلاشین عازم روستای شیخان اشنویه بودند، در محور مرزی کلاشین - روستای درود در منطقه گرگه‌میش، به کمین چته‌های حزب دمکرات افتادند. در این حمله ۱۵ نفر از بارزانی‌ها کشته شدند و یکی از آنها نیز بر اثر برخورد خودرو با مین مجروح شد؛ گفتنی است که همه نیروهای بارزانی غیرمسلح بودند.^(۱۰) امروز همچنین گروه ضربت هیز افشین با ورود به نقده در اطراف واحد عملیات سپاه این شهر کمین کردند و پس از به‌شهادت‌رساندن ۳ نفر از پاسداران و سرقت یک قبضه اسلحه، شهر را ترک کردند.^(۱۱)

بنا به گزارش قرارگاه عملیاتی ژاندارمری در شمال غرب، صبح امروز چته‌های دمکرات به پایگاه بزی (بزیله) هنگ ژاندارمری سردشت حمله کرده و با نیروهای پایگاه درگیر شدند. در این درگیری، ۶ نفر از مهاجمان کشته شدند و یکی از آنان مجروح و دستگیر شد. از نیروهای خودی هم فقط یک نفر زخمی شد.^(۱۲)

عصر امروز هم در درگیری افراد سپاه با چته‌های حزب دمکرات در نزدیکی پایگاه قره‌موسی در محور بوکان - میاندوآب، ۲ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیدند.^(۱۳) با اعزام نیروهای کمکی از پایگاه مذکور، این درگیری خاتمه یافت.^(۱۴) در جاده بوکان - سقز نیز بر اثر کمین افراد مسلح غیرقانونی به یک ماشین حامل خمپاره، ۲ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیدند.^(۱۵)

صبح امروز نیروهای تأمین پایگاه مروارید سنندج با مهاجمان درگیر شدند. این درگیری پس از دو ساعت، بدون تلفات پایان یافت.^(۱۶) بعدازظهر امروز نیز تعدادی از عناصر ضدانقلاب قصد محاصره پایگاه شهید اصغری در روستای نایسر سنندج را داشتند که بر اثر آتش نیروهای خودی متواری شدند.^(۱۷)

۶۷

آیت‌الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور، در مصاحبه‌ای به مناسبت هفته دولت، ضمن تأکید بر حمایت دولت از محرومان و مستضعفان، ضرورت حرکت دولت در خط اسلام و مردم را یادآور شد. رئیس‌جمهور در این گفت‌وگو اعلام یک هفته به‌عنوان هفته دولت را، که مصادف با شهادت محمدعلی رجائی و محمدجواد باهنر است، ابتکاری بسیار خوب و بجا دانست و تأکید کرد که دولت

آیت‌الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور، در مصاحبه‌ای به مناسبت هفته دولت، بر حمایت دولت از محرومان و مستضعفان تأکید کرد.

بایستی از این فرصت برای معرفی هرچه بیشتر چهره‌ها و برنامه‌های خود به مردم استفاده کند و به واسطه بیان مسائلی که ممکن است برای مردم مهم باشد آنان را از عملکرد دولت مطمئن و به آینده دلگرم سازد.

وی در پاسخ به سؤالی درمورد نقاط ضعف و قوت دولت گفت: «درمجموع، من دولت آقای مهندس موسوی را یک دولت موفق می‌دانم. ... آن درگیری که بین رئیس‌جمهور توسعه‌طلب، بهانه‌گیر و بداخلاق

با دولت وجود داشت این وضعیت بحمدالله امروز نیست، هماهنگی است. ما دولت را در همه برنامه‌هایی که دارد هم شخص نخست‌وزیر را و هم یک‌یک وزرا را کمک می‌کنیم.» رئیس‌جمهور افزود: «ضعف‌هایی هم وجود دارد که اینها را بایستی برادران مسئول، برادران وزیر با علاقه‌مندی و دلسوزی با انتخاب همکاران خوب و مورد اطمینان، آنها را برطرف کنند.»

آیت‌الله خامنه‌ای در ادامه بر حفظ حقوق مردم و محرومان و مستضعفان در خط مشی آتی دولت تأکید کرد و گفت: «به برادران شورای اقتصاد توصیه کردیم که سعی کنند که جانب اکثریت مردم را که محرومان، مستمندان و به تعبیر رایج و معروف مستضعفان هستند را رعایت کنند و حقوق آنها را حفظ کنند.» وی در زمینه مبنای تصمیم‌گیری‌های دولت، با یادآوری دو نکته خاطرنشان کرد: «یکی موافقت با اسلام و شرع، آن چیزی که موافق شرع است اگر همه مردم هم از آن ناراضی باشند آن خوب و مفید است و باید انجام بگیرد. عامل دوم، همین علاقه‌مندی‌هاست و موافقت‌هاست، گاهی می‌شود که یک چیزی مخالف با شرع نیست، اما تأمین منافع همه مردم یا اکثریت مردم یا مردم مستضعف را نمی‌کند؛ در این مواقع باید نگاه کنیم ببینیم کدام تصمیم ما بیشترین مردم را راضی می‌کند آن را انتخاب کنیم. ... خط اسلام و خط مردم عیناً همان چیزی که در بیانات امام هم مشهود است به آن توجه می‌شود و دولت هم به نظر من باید خط آینده را همین‌جور انتخاب کند و انتخاب خواهد کرد.»^(۱۸)

۶۸

رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار با جمعی از خانواده‌های شهدا و جانبازان مریوان، بر تداوم مقابله با ضدانقلاب و اولویت بازسازی کردستان تأکید کرد.

هاشمی رفسنجانی در این دیدار به استعداد موجود در مناطق کردنشین برای آبادانی اشاره کرد و گفت: «اگر توان نیروهایی که در کردستان صرف تخریب، توطئه و تباه کردن شد، در جهت عمران و آبادی منطقه به کار می‌رفت، امروز کردستان یکی از آبادترین مناطق کشور بود.» وی با اشاره به سفرش به همراه مرحوم آیت‌الله طالقانی به سنندج هم‌زمان با شروع غائله کردستان افزود: «تصور ما این بود که حرف‌های پدران ما گروه‌هایی را که در کردستان بودند متوجه حقایق کند، ولی آنها به‌جای آنکه به‌طرف حق برگردند، جری‌تر شده و روزبه‌روز بر جسارتشان افزوده شد و متأسفانه در دوران حکومت لیبرال‌ها و بنی‌صدر و به‌دنبال همین اوضاع شروع جنگ تحمیلی که مسئله کردستان را تحت‌الشعاع قرار داد، ما کمتر توانستیم به کردستان بپردازیم.» رئیس مجلس همچنین عملکرد سران عناصر ضدانقلاب در کردستان را این‌گونه تشریح کرد: «عناصر وابسته به استکبار جهانی با صدام جنایت‌پیشه دست اتحاد داده‌اند تا برای ملت آزاد گرد به اصطلاح خودشان آزادی بگیرند. قاسملو و دیگر سران اشرار که مدت‌ها در اروپا به خوش‌گذرانی مشغول بودند وقتی که مردم با ساقط کردن رژیم ستم‌شاهی انقلاب را به پیروزی رساندند به ایران برگشته و داعیه رهبری ملت مسلمان گرد را کردند.»

هاشمی رفسنجانی در بخشی دیگر از سخنان خود راجع به پاک‌سازی کردستان از نیروهای ضدانقلاب و به‌دنبال آن بازسازی این استان اظهار کرد: «مردم سراسر کشور به‌خاطر استقلال و آزادی کردستان و کوتاه‌کردن شر اشرار و دست‌زدانی که به اسم مبارزه، در میان مردم نفوذ کرده بودند فرزندان خود را به میدان فرستاد[ند] و ان‌شاءالله با تصرف کامل باقیمانده پایگاه‌های ضدانقلابیون زمینه برای جبران خرابی‌ها به‌دست توانای همین رزمندگان مسلمان سلاح بردوش فراهم خواهد شد و ما اولویت را در بازسازی به کردستان می‌دهیم.»^(۱۹)

۶۹

تجربیات جنگ سه‌ساله ایران و عراق، تصمیم‌گیران نظامی و سیاسی ایران را به‌سوی برنامه‌ریزی‌های بلندمدت با هدف بهبود کیفی روش‌های جذب، آموزش و بهره‌گیری از نیروهای داوطلب سوق داده است. در همین خصوص، سپاه پاسداران طرحی را با عنوان "لیک یا خمینی" ارائه کرده که مقدمات آن در حال اجراست. امروز فرمانده کل و وزیر سپاه به‌طور جداگانه به تشریح این طرح و اهداف آن پرداختند.

محسن رضایی فرمانده کل سپاه، در مصاحبه‌ای که امروز در روزنامه کیهان به چاپ رسید، تشکیل سازمان رزمی ارتش بیست میلیونی براساس فرمان امام خمینی را هدف از طرح لیک یا خمینی در

مرحله اول دانست و گفت: طبق قانون و براساس تصویب مجلس، سپاه موظف به اجرای این فرمان امام خمینی است؛ براین اساس، طرح مذکور دو هدف اساسی دارد: «اولین هدفش انجام مراحل مقدماتی تشکیل ارتش بیست میلیونی است و هدف دوم آماده‌شدن برای انجام مانور آزادی قدس است که ان شاء الله آماده خواهیم شد تا این مانور را در سراسر کشور با شرکت کلیه کسانی که تاکنون به جبهه‌های جنگ رفته‌اند به اجرا درآوریم. ... با اجرای طرح لیبک یا خمینی تمام نیروها تخصص‌های رزمی‌شان مشخص می‌شود و ما خیلی راحت می‌توانیم با این افراد بعداً هر موقع احتیاج بود، تماس بگیریم. تخصص اینها در پرونده‌هایی ثبت می‌شود و ما هر وقت لازم داشتیم با مراجعه به پرونده افراد می‌توانیم تعداد نیروهای متخصص اعم از تک‌تیرانداز، توپچی، آر.پی.جی.زن، راننده لودر و بلدوزر و امثال آن را برآورد کنیم و ثانیاً دیگر مشخص است که افراد چه آموزش‌های جدیدی را بایستی ببینند. پس از اجرای این طرح کلیه برادران که سازماندهی شده‌اند قبل از اجرای مانور آزادی قدس آموزش‌های جدیدی را خواهند دید.»

فرمانده کل سپاه مراحل پنج‌گانه اجرای طرح لیبک یا خمینی را این‌گونه تشریح کرد: «اولین مرحله اجرای طرح، فراخوانی نیروهاست. ... مرحله بعدی تعیین تخصص نیروهاست. نیروهایی که به مراکز سپاه مراجعه می‌کنند بایستی فرم‌هایی را پر کنند. ... مرحله سوم بعد از اینکه تخصص فرد مشخص شد این است که یک کارت در اختیار او قرار می‌گیرد تا در موقع لزوم از آن استفاده شود. ... مرحله بعدی سازماندهی نیروهاست. ... مرحله آخر این است که فرد باید آماده باشد برای اجرای مانور آزادی قدس، که ان شاء الله این مانور هم تا قبل از ۲۲ بهمن آینده، ان شاء الله آماده می‌شود و باید مردم ما آمادگی داشته باشند که به‌صورت گسترده در این مانور شرکت کنند.»^(۲۰)

محسن رضایی همچنین در پایان گردهمایی دوازده‌روزه فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه یک کشور در مصاحبه با واحد مرکزی خبر درمورد طرح لیبک یا خمینی گفت: «بعد از اینکه شایعات دشمن خنثی شد و موضوعات طرح مذکور بیشتر برای مردم روشن گردید، استقبال مردم بسیار خوب و مفید بوده است.» وی با یادآوری ضرورت حفظ اصل غافلگیری و ابتکار عمل و آمادگی نیروهای مردمی از طریق سازماندهی افزود: «برای اینکه ابتکار عمل در دست نیروهای مردمی همچنان باقی بماند، باید اینها همیشه آماده باشند و برای این کار از قبل سازماندهی شوند و باید منتظر باشند به هرجایی که دشمن حمله کرد قبل از اینکه شروع به ایجاد استحکامات و مواضع و مسائل دیگر بکنند، نیروهای سازمان‌یافته حزب الله سریعاً در آنجا حاضر شوند و دشمن را که در حال گنجی و ابهام به سر می‌برد و هنوز منطقه را خوب نشناخته است تارومار بکند و این آمادگی‌ها برای اسارت نیروهای دشمن در مواقع ورود به کشور اسلامی ماست.»^(۲۱)

محسن رفیق‌دوست وزیر سپاه نیز در پایان گردهمایی مذکور که با هدف برنامه‌ریزی برای تقویت جبهه‌های جنگ و بررسی مشکلات پایگاه‌های سپاه منطقه یک در قم برگزار شده بود، در گفت‌وگویی با واحد مرکزی خبر علاوه بر بیان مطالبی درمورد این گردهمایی و اوضاع جبهه‌های جنگ به تبیین اهداف طرح لیبیک یا خمینی پرداخت و گفت: سازماندهی، ثبت‌نام و شرکت نیروهای داوطلب در مانور آزادی قدس و آموزش‌های جدید، از جمله اهداف این طرح می‌باشد. وی هدف از سفر به مناطق مختلف کشور را بهره‌گیری از کمک‌های مردمی در همین زمینه عنوان کرد و افزود: «با کمک مردم پادگان‌های بزرگ آموزشی در سراسر کشور ایجاد می‌کنیم.»

وزیر سپاه با تأکید بر اینکه مقامات مسئول مانند رئیس‌جمهور، رئیس مجلس و نخست‌وزیر نیز با طرح لیبیک یا خمینی همراهی و هماهنگی کامل دارند، طرح‌های کنونی سپاه را این‌طور تشریح کرد: «طرح والعاضا یعنی اعزام دو پنجم پاسداران به جنگ و طرح والعاذیات یعنی آموزش‌های سطح بالای فرماندهی در سپاه و طرح صف سازماندهی بسیج مردمی که ادامه همان طرح لیبیک یا خمینی است.» وی استقبال از طرح لیبیک یا خمینی را بسیار خوب و مطلوب دانست و گفت: «باتوجه به وضعیت خاص انقلاب و میهن‌مان همه برادرانی که به جبهه‌ها رفته‌اند و نیروهای کیفی ما را تشکیل می‌دهند و دانش جنگی را اندوخته‌اند باید بیایند و در این طرح ثبت‌نام نمایند و به مقتضای تخصصی که دیده‌اند در سازماندهی منظم ارتش بیست میلیون قرار بگیرند تا ان‌شاءالله برای مانور آزادی قدس آماده شوند.» رفیق‌دوست در پایان، دستاورد این طرح را آگاهی از تعداد نیروهای آماده و تخصص‌های آنان به منظور سازماندهی‌شان اعلام کرد.^(۲۲)

گفتنی است اطلاعیه طرح لیبیک یا خمینی و مانور آزادی قدس بار دیگر امروز در روزنامه‌های کیهان و اطلاعات منتشر شد.*

۷۰

وزیر امور خارجه ایران امروز با رئیس‌جمهور، نخست‌وزیر و وزیر امور خارجه ترکیه دیدار و گفت‌وگو کرد. خبرگزاری‌های آلمان غربی و رویتر جنگ ایران و عراق، دغدغه‌های امنیتی ترکیه و روابط اقتصادی دوجانبه بین ایران و ترکیه را مهم‌ترین محورهای دیدارهای امروز ولایتی با مقامات بلندپایه ترکیه قلمداد کردند.

در دیدار وزیر امور خارجه ایران با رئیس‌جمهور ترکیه، کنعان اورن ضمن خوشامدگویی به ولایتی، از گسترش روابط ایران و ترکیه ابراز خرسندی کرد. ولایتی نیز خارج‌شدن از سلطه ابرقدرت‌های غرب را یکی از اهداف بزرگ انقلاب اسلامی دانست و خاطر نشان کرد: «این در حالی اجرا شد که به ابرقدرت دیگری وابسته نشدیم.»

* از اواسط مردادماه، فراخوان طرح لیبیک یا خمینی و مانور آزادی قدس به تناوب در روزنامه‌های کشور منتشر شده است.

کنان اورن رئیس‌جمهور ترکیه

علی‌اکبر ولایتی همچنین امروز در دیدار با نخست‌وزیر ترکیه، بر تصمیم قاطع ایران مبنی بر ادامه جنگ تا احقاق حقوق تضییع شده ملت ایران تأکید کرد. بولنت الوسو نیز ضمن استقبال از گسترش روابط با ایران، خواستار تداوم دیدارهای مقامات عالی‌رتبه دو کشور شد.^(۲۳)

در دیدار وزرای امور خارجه دو کشور، ایلتر ترکمن وزیر امور خارجه ترکیه با بیان اینکه «پیروزی انقلاب اسلامی یک تغییر جوهری در روابط دو کشور به وجود آورد»، روابط دو کشور را «نمونه خوبی در سری همکاری‌های کشورهای جهان سوم» قلمداد کرد. ولایتی نیز سیاست جمهوری اسلامی ایران مبنی بر گسترش روابط خود با کشورهای جهان سوم به‌ویژه ملت‌های

مسلمان را یکی از خط مشی‌های سیاست خارجی ایران معرفی و حجم مبادلات اقتصادی ایران با جهان سوم را به‌عنوان نمونه بارز این سیاست ذکر کرد و افزود: «قبل از انقلاب، [حجم این مبادلات] ۹ درصد از کل مبادلات ما را تشکیل می‌داد که این رقم در سال‌های بعد از انقلاب، به ۲۵ درصد افزایش یافته است.» وی با تأکید بر اینکه «در مواجهه با رژیم صهیونیستی باید همان زبان زور که این رژیم از آن استفاده می‌کند مورد استفاده قرار گیرد»، سازش و مذاکره را درمورد مسئله فلسطین بی‌ثمر ارزیابی کرد و این موضوع را مربوط به همه جهان اسلام دانست. ولایتی همچنین خروج بدون شرط نیروهای شوروی و تعیین سرنوشت افغانستان به‌دست مردم این کشور را تنها راه‌حل مشکل افغانستان خواند. در این دیدار همچنین درمورد مسائل فرهنگی فی‌مابین و همکاری‌های دانشگاهی نیز مذاکراتی انجام شد.^(۲۴)

در همین حال، خبرگزاری آلمان غربی به نقل از منابع وزارت امور خارجه ترکیه، گزارش داد که در دیدار وزرای امور خارجه دو کشور، ترکیه «نگرانی خود را پیرامون امنیت این کشور در جنگ خلیج [فارس] به ایران اعلام کرده است.» طبق این گزارش، ترکیه اخیراً آشکارا از افزایش قدرت جنبش‌های جدایی طلب کرد و احتمال به‌خطرافتادن خط لوله نفت عراق به بندر یومورتالیک ترکیه در دریای مدیترانه ازسوی ایران، ابراز نگرانی کرده است؛ خبرگزاری آلمان غربی همچنین از اظهار امیدواری وزرای امور خارجه ایران و ترکیه درمورد افزایش حجم مبادلات تجاری دو کشور به ۲/۵ میلیارد دلار در پایان سال جاری خبر داد.^(۲۵)

خبرگزاری رویتر نیز به نقل از مقامات رسمی ترکیه، مذاکرات دوجانبه را بر جنگ ایران و عراق و همچنین روابط دوجانبه ایران و ترکیه متمرکز دانست و ضمن اشاره به نگرانی آنکارا

از گسترش درگیری‌های ایران و عراق به مرزهای ترکیه، سفر ولایتی را درواقع نوعی واکنش به دیدار اخیر طارق عزیز از ترکیه در ماه جاری قلمداد کرد. به گزارش رویتر، ایران هم‌اکنون «بزرگ‌ترین بازار کالاهای صادراتی ترکیه است» و نفت عمده‌ترین کالای وارداتی ترکیه از ایران است که میزان آن سالانه تقریباً بالغ بر ۵ میلیون تن می‌شود.^(۲۶)

۷۱

حجت‌الاسلام سیدحسین موسوی تبریزی دادستان کل انقلاب اسلامی، صبح امروز، در یک مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی درخصوص مقابله با احتکار، گران‌فروشی و قاچاق کالا و اقدامات انجام‌شده برای کنترل قیمت‌ها و توزیع کالا مطالبی را بیان کرد. تشکیل گشت ارشاد به‌منظور جلوگیری از منکرات موضوع دیگری بود که دادستان کل انقلاب در این مصاحبه به آن پرداخت.

موسوی تبریزی با اعلام خبر تشکیل ۳۰ شعبه بازپرسی و ۲۵ ستاد مبارزه با گران‌فروشی درپی واگذاری وظایف مبارزه با گران‌فروشی، احتکار و قاچاق کالا به دادستانی انقلاب اسلامی، درمورد توزیع کالا گفت: «با هماهنگی وزارت بازرگانی، بانک مرکزی و مراکز تهیه و توزیع می‌توان بهترین کنترل را در امر توزیع داشته باشیم.» دادستان کل انقلاب اسلامی از بررسی طرحی برای کنترل قیمت کالاها خبر داد که براساس آن دولت مسئول قیمت‌گذاری و تعاونی‌ها هم عهده‌دار توزیع مستقیم در میان مردم خواهند بود. وی بر مبارزه قاطعانه‌تر با گران‌فروشان و احتکارکنندگان، تأکید کرده، افزود: «دادسرای انقلاب اسلامی با این افراد همانند گروهک‌ها برخورد خواهد کرد، چون در پشت مسئله گرانی و احتکار مسائل سیاسی هم نهفته است. دراین‌مورد ما سعی خواهیم کرد با ریشه‌یابی گران‌فروشی به این مسئله خاتمه دهیم. به‌طوری‌که دراین‌رابطه تعدادی دستگیر شده‌اند.» موسوی تبریزی همچنین با اشاره به تقویت پایگاه‌های ژاندارمری، کمیته‌های انقلاب و نیز دادسرای انقلاب اسلامی در استان‌های سیستان و بلوچستان و خراسان، ضرورت ریشه‌کن‌سازی امر قاچاق در این مناطق از طریق راه‌سازی و ایجاد مشاغل تولیدی برای مرزنشینان را یادآور شد.^(۲۷)

دادستان کل انقلاب اسلامی در ادامه، به موضوع گشت ارشاد پرداخت و گفت دادستانی انقلاب مستقر در اوین به‌منظور جلوگیری از منکرات و فساد ظاهری اقدام به تشکیل گشت ارشاد کرده است؛ وی منکرات و فساد ظاهری را مسئله‌ای سیاسی دانست و نحوه مقابله با آن را این‌گونه تشریح کرد: «ضدانقلاب با پوشیدن لباس‌های ناهنجار قصد دارد چهره انقلاب اسلامی را بد جلوه دهد ... در درجه اول سعی خواهد شد این افراد ارشاد شوند و در صورتی‌که در مقابل این راهنمایی‌ها ایستادگی کند دستگیر و مجازات خواهند شد.» موسوی تبریزی همچنین عضویت حکام شرع در احزاب سیاسی را از نظر شرعی و قانونی بلامانع خواند و گفت: «مهم عدالت قاضی است و اگر غیر از این باشد کفر و شرک انجام شده است.»^(۲۸)

۷۲

سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، در دیدار با اعضای دادگاه بین‌الملل اسلامی از تشکیل گردهمایی جنایات صدام خبر داد.

در این دیدار محمدباقر حکیم سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی، ضمن دعوت از اعضای این هیئت برای شرکت در گردهمایی آتی جنایات صدام که توسط این مجلس برگزار خواهد شد، به بخشی از جنایات متعدد رژیم صدام از جمله «جنایات این رژیم نسبت به شریعت اسلام و نادیده گرفتن کلیه قوانین در زمینه احترام به مذهب ... و ایجاد ممنوعیت در گفتن اذان، اقامه نماز جمعه‌ها؛ ضرب و شتم، حبس و قتل رهبران مذهبی ...؛ زیرپای نهادن حقوق انسانی ...؛ اجبار مردم به تغییر عقاید خود یا اجبار آنان به شرکت در جنگ تحمیلی» اشاره کرد. وی به راه‌انداختن جنگ با ایران را محور دیگر این جنایات و بزرگ‌ترین خیانت رژیم صدام برشمرد و افزود: «جنگ تحمیلی خود بزرگ‌ترین خیانتی است که صدام عقلی در حق مردم ایران و عراق و مسلمانان دنیا کرده است. این جنگ برای عراق حدود پنجاه هزار معلول، ده‌ها هزار یتیم و بیوه و چندین ده هزار کشته به جای گذاشته است.»

در پایان این دیدار، سخنگوی دادگاه بین‌الملل اسلامی با تشریح اهداف این دادگاه، اعلام کرد که این هیئت تاکنون از دوازده شهر و روستا در مناطق جنگی بازدید کرده است.^(۲۹)

۷۳

به گزارش خبرگزاری کویت، یکی از مقامات عربستان سعودی، ادعاهای ایران مبنی بر اعمال محدودیت عربستان بر تعداد پروازهای حجاج ایرانی به عربستان را تکذیب کرد.^{*} براساس این گزارش، مقام مذکور ابراز کرده است که «برنامه پروازهای ایرانیان به عربستان توسط مقامات ایرانی با همکاری هواپیمایی غیرنظامی سعودی همانند تمام کشورهای اسلامی دیگر ترتیب داده شده است.»^(۳۰) در همین حال، رادیو عراق در بخش فارسی خود مدعی شد که تعدادی از زائران ایرانی به محض ورود به عربستان سعودی «از آن دولت تقاضای پناهندگی سیاسی کردند.»^(۳۱)

۷۴

در حالی که امروز صدام حسین به‌طور غیرمستقیم از شرکت نکردن اعراب در جنگ با ایران انتقاد کرد و این موضوع را ناشی از اطمینان آنان به توانمندی عراق برای شکست دادن ایران دانست، طه یاسین رمضان معاون نخست‌وزیر عراق، به شرکت مستقیم نیروهای مصری در جنگ با ایران اعتراف کرد.

* سیدحسن شفتی مدیرعامل هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران، روز اول شهریور اعلام کرد که در سال جاری، حدود ۹۵ هزار زائر ایرانی به مکه عزیمت خواهند کرد که برای اعزام این افراد حدود یک ماه زمان لازم است، ولی به دلیل محدودیت‌هایی که دولت عربستان سعودی اعمال کرده است، سعی خواهد شد که در مدت ۲۰ روز و با کمترین نارسایی این کار انجام شود. (روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۶/۲، ص ۵).

به گزارش رادیو صوت الجماهیر صدام حسین رئیس‌جمهور عراق، ظهر امروز، در جمع گروهی از اهداکنندگان طلا و پول، به مقایسه جنگ مسلمانان با ساسانیان (نبرد قادسیه) و جنگ عراق با ایران - که وی آن را قادسیه دوم می‌نامد - پرداخت و با اشاره به اینکه در "قادسیه اول" کلیه اعراب شرکت داشتند، گفت: «شاید اعراب در آن زمان پی برده بودند که عراقی‌ها به تنهایی قادر به مقابله با جباران فارس نیستند و اکنون می‌دانند که عراقی‌ها به تنهایی می‌توانند به نیابت از طرف آنها با جباران فارسی مقابله کنند. می‌گویم شاید بدین علت است و اگر علت این باشد پس ما عراقی‌ها روش اعراب را درک می‌کنیم. ... در هر حال، من می‌گویم ... که قلب‌های اعراب با شما است هر چند که شمشیر آنها در کنار شما نباشد». رئیس‌جمهور عراق با اشاره به عملیات‌های نظامی ایران گفت: «آنها تمامی سلاح‌ها و روش‌های خود را آزمایش کردند و هنوز در مرزها می‌جنگند، در حالی که سه سال از جنگ می‌گذرد. هنگامی که شما خواستید برای تعقیب ارتش متجاوز آنها وارد خاکشان شوید به عمق تعیین شده برای حمایت کشور خود وارد شدید و سپس به خاک خود برگشتید تا ثابت کنید به خاک دیگران چشم طمع ندارید.»

صدام حسین در بخش دیگری از این سخنرانی با اشاره به یکی از مصاحبه‌های خود و واکنش یکی از سران عرب منطقه، تلاش کرد تا با تحریک تعصب عربی اعراب منطقه به نوعی آنان را به جنگ با ایران ترغیب کند. وی گفت: «مدتی قبل ... به نظر می‌رسد که من به یکی از روزنامه‌نگاران گفته‌ام اگر جباران ایران می‌توانستند وارد خلیج [فارس] شوند زنان خلیج ما را به صورت خفت‌باری به حالت اسیر به تهران می‌بردند. شما می‌دانید که من بارها به عراقی‌ها گفته‌ام و اکنون نیز می‌گویم اگر جباران تهران به عراق و خلیج [فارس] دست یابند، زنان عراق و زنان خلیج را با خواری به تهران خواهند برد. یکی از حکام عرب از صدام حسین قهر کرد که چرا می‌گوید ایرانیان می‌توانند زنان خلیج را به تهران ببرند؟ من نگفتم آنها می‌توانند این کار را بکنند بلکه گفتم اگر می‌توانستند، زنان خلیج را به صورت خفت‌باری به حالت اسیر به تهران می‌بردند و همچنین گفته‌ام اگر می‌توانستند، با زنان عراق نیز همین کار را می‌کردند. من از ملامت این عرب خوشحال هستم، ولی برای اینکه خوشحالی من کامل شود می‌خواهم که شمشیر خود را بکشد و برای زنان خلیج و عراق تأکید کند که آنها در درّ مستحکمی هستند، زیرا که او و سایرین در دفاع از اصول و ارزش‌ها شمشیر کشیده‌اند. ولی اگر فقط از این سخن قهر کند و شمشیر نکشد می‌گویم که قهر به تنهایی نمی‌تواند زنان خلیج و زنان عراق را حمایت کند.»^(۳۲)

در عین حال روزنامه *لوموند* (چاپ پاریس) در شماره امروز خود، وقوع جنگ بین ایران و عراق را عامل نزدیک شدن «برادران دشمن سران مصر و عراق» به یکدیگر معرفی کرد. *لوموند* به نقل از طه یاسین رمضان معاون نخست‌وزیر عراق و فرمانده جیش الشعبی، شمار کشته‌شدگان و اسرای مصری در جنگ عراق با ایران را به ترتیب ۲۰ و ۶ نفر ذکر کرد. براساس همین گزارش، طه یاسین رمضان ماه ژوئن گذشته نیز در گفت‌وگو با هفته‌نامه *المصور* (چاپ قاهره) اظهار کرده بود: «پشتیبانی مصر از عراق در جنگش با ایران معادل پشتیبانی همه کشورهای عربی در مجموع بوده است.»^(۳۳)

۷۵

روزنامه فرانسوی *لوموند* در مقاله‌ای با اشاره به متجاوزبودن عراق، شکل‌گیری گروه فشار هوادار عراق در فرانسه، نقش و تأثیرگذاری آن بر روابط دو کشور و همچنین بر جنگ بین ایران و عراق را مورد بررسی قرار داد.

برنارد بولوکو در مقاله‌ای که امروز در روزنامه *لوموند* منتشر شد، تسهیلات استثنائی مالی فرانسه به عراق را مغایر با منافع فرانسه خواند و این سیاست مالی را تحت‌تأثیر و تابع خواسته‌های یک گروه فشار اقتصادی فرانسوی دانست؛ وی درمورد نحوه شکل‌گیری گروه مذکور نوشت: «این گروه فشار در پی سفر ژاک شیراک نخست‌وزیر وقت ژیسکاردستن به عراق در سال ۱۹۷۵، تشکیل یافت که طی آن [بزرگ‌ترین] قراردادهای اقتصادی قرن با این کشور به امضا رسید. این روابط ممتاز موجب شد که فرانسه مؤدبانه سرکوب سیاسی و تروریسم عراق در فرانسه و جنگ داخلی کردستان را نادیده بگیرد.» نویسنده با اشاره به تأثیر این گروه در موضع‌گیری فرانسه در قبال جنگ ایران و عراق افزود: «به‌دنبال تهاجم عراق به جنوب ایران در ماه سپتامبر ۱۹۸۰، فرانسه برای اولین‌بار در تاریخ، فعالانه سلاح‌هایی را در اختیار عراق که نه‌تنها یک کشور هم‌پیمان فرانسه نبود، بلکه یک کشور تجاوزگر بود قرار داد. گروه فشار فرانسوی هوادار عراق به‌حدی نیرومند است که باعث شده اخلاق سیاسی و نیز یک میلیون و نیم ایرانی که از سه سال پیش، همه‌چیز خود را از دست داده و در اردوگاه‌های مهاجرین جنگی یا نزد دوستانشان زندگی می‌کنند نادیده گرفته شود.» مقاله مذکور با اشاره به ناتوانی عراق برای بازپرداخت بدهی‌های خود به‌دلیل هزینه‌های ناشی‌از تجاوز به ایران، واگذاری سلاح‌های ارتش فرانسه به عراق برای بمباران جزیره خارک و بسته‌شدن راه صدور نفت ایران را بیانگر این دانست که «فرانسه ... یک جنگ را تأمین مالی می‌کند.» برنارد بولوکو، قدرت و نفوذ گروه فشار هوادار عراق در فرانسه را به‌حدی دانسته است که «نمایندگان پارلمان فرانسه هرگز درمورد این مسائل از خود سؤال نکرده‌اند و احزاب مخالف نیز هرگز دولت را استیضاح نکرده‌اند، زیرا این گروه فشار مافوق احزاب است و سازمان‌های دمکراتیک و بشردوستانه نیز هرگز اظهار نگرانی نکرده‌اند.» بنا به اذعان نگارنده، عملکرد این گروه فشار که نقشی تعیین‌کننده در تداوم جنگ ایران و عراق ایفا می‌کند، موجب شده تا روابط فرانسه با ایران تقریباً به صفر برسد و از سوی دیگر، «جان فرانسویان را به‌خاطر تحریک گروه‌های تروریستی به خطر انداخته است.»

این مقاله با اشاره به ادعای ریاست‌جمهوری فرانسه درمورد حل مسئله فلسطین و حفظ روابط دوستانه با کشورهای عربی ازجمله عراق و لیبی با طرح این پرسش به پایان می‌رسد: «آیا برای تأمین صلح در خاورمیانه باید با ایران اسلامی جنگید؟»^(۳۴)

۷۶

حسنی مبارک رئیس‌جمهور مصر، امروز در دیدار با هیئت سنای امریکا در اسکندریه، از محافل بین‌المللی خواست تا «تلاش‌های فشرده خود را جهت پایان‌دادن به جنگ میان ایران و عراق به کار ببرند.» رادیو صوت الجماهیر با اعلام این مطلب افزود: حسنی مبارک همچنین

خواستار خروج نیروهای خارجی از لبنان شد.^(۳۵)

در دیدار امروز راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات متحده عربی با مامون بهدن شارح وزیر امور خارجه جیبوتی، علاوه بر روابط دوجانبه و اوضاع غرب آسیا و موضوع فلسطین و لبنان، تحولات جنگ ایران و عراق نیز مورد بحث و بررسی قرار گرفت. وزیر امور خارجه جیبوتی در پایان این دیدار به خبرنگاران گفت: «طرفین همچنین ضرورت تلاش جهت خاتمه دادن به جنگ عراق و ایران را مورد تأکید قرار داده است.»^(۳۶)

راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات متحده عربی

از سوی دیگر، گزارش روزنامه کویتی *الانباء* حاکی است که مقامات بلندپایه کشورهای عربی خلیج فارس در ارتباط با اجلاس آتی سران عرب در ریاض، اقداماتی را به منظور «بازگرداندن مصر به دنیای عرب و جلب رضایت سوریه نسبت به سازش نامه لبنان و اسرائیل» آغاز کرده اند؛ روزنامه مذکور «ایجاد یک تحول مثبت در جنگ ایران و عراق» را هدف اصلی این تلاش ها دانست و به نقل از منابع مطلع مدعی شد: «ایران درائر این تلاش ها تحت فشار قرار خواهد گرفت و سرانجام به مذاکره با عراق رضایت خواهد داد.»^(۳۷)

۷۷

وزیر بهداری کویت بر ضرورت پایان دادن به نشت نفت از چاه های نفتی نوروز، که بر اثر حمله عراق آسیب دیده اند،* تأکید کرد.

رادیو رأس الخیمه (امارات) امروز به نقل از وزیر بهداری کویت و مسئول اجرایی سازمان منطقه ای حفظ محیط زیست دریایی اعلام کرد که در ماه آینده، با حضور وزیران محیط زیست

* ساعت ۳ بامداد روز چهارشنبه ۱۱ اسفند ۱۳۶۱، بالگردهای عراقی که به موشک های فرانسوی اگزوسه مجهز بودند به حوزه نفتی نوروز در نزدیکی جزیره خارک حمله کردند. بر اثر این حمله چاه های شماره ۵، ۶، ۷، ۸، ۹ و ۱۰ آتش گرفتند و چاه شماره ۳ نیز آسیب دید. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۵۰، ۱۳۶۱/۱۲/۱۴، ص ۲، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۱/۱۲/۱۲؛ و - سند شماره ۷۲۵۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش وضعیت روزانه، سماجا ۲ (مرکز فرماندهی)، شماره ۳۴۵، ۱۳۶۱/۱۲/۱۱، ص ۴).

حوزه نفتی و دریایی نوروز، از میادین نفتی منطقه بهرگان بین بوشهر و جزیره خارک و در نزدیکی مرز ایران و عراق است. این حوزه نفتی در زمان اصابت موشک های عراقی (۱۱ اسفند ۱۳۶۱) دارای ۱۴ حلقه چاه تولیدی، ۷ سکوی حفاری و یک سکوی بهره برداری بود. حملات عراق به منابع نفتی ایران درحالی انجام می گرفت که براساس مفاد کنوانسیون کویت در سال ۱۹۷۸ (م) و ماده ۳۵ الحاقیه به قرارداد ژنو در سال ۱۹۷۷، دول محارب از صدمه رساندن به محیط زیست منع شده اند. نخستین حمله عراق در تاریخ ۸ بهمن ماه ۱۳۶۱ با موشک های اگزوسه فرانسوی به سکوی چاه شماره ۳ نوروز صورت گرفت، که بر اثر این حمله لوله اصلی چاه شکست و فوران گاز و نفت در کف دریا آغاز شد.

منطقه نشست برای مذاکره درمورد امکان بستن چاه‌های نفتی نوروز ایران در کویت تشکیل خواهد شد. این رادیو همچنین افزود: از آغاز سال جاری میلادی چندین اجلاس برای پایان دادن به نشت نفت از این چاه‌ها برگزار شده است که تاکنون نتیجه‌ای در بر نداشته‌اند؛ براساس گزارش مذکور، هم‌اینک روزانه بین دو تا چهار هزار بشکه نفت از چاه‌های نوروز ... به آب‌های خلیج فارس، که بیشتر کشورهای عربی منطقه از آن به‌عنوان آب آشامیدنی استفاده می‌کنند، نشت می‌کند.^(۳۸)

۷۸

گزارش‌های خبری از آغاز یک ماجرای هواپیماربایی در خطوط هوایی فرانسه حکایت می‌کند. شامگاه امروز، یک فروند هواپیمای مسافربری بوئینگ ۷۲۷ متعلق به ایرفرانس که با ۱۱۱ مسافر از وین به سمت پاریس درحال حرکت بود، ربوده شد و در ژنو بر زمین نشست؛^(۳۹) متعاقباً تعدادی از مسافران هواپیما آزاد شدند. به گفته این مسافران، هواپیماربایان به مسلسل و نارنجک دستی مسلح هستند. هواپیماربایان قصد عزیمت به کشورهای لیبی و یونان را داشتند، اما در پی عدم پذیرش این کشورها، در ایتالیا فرود آمده و ۵۵ نفر دیگر از مسافران را آزاد کردند و سپس با دراختیار داشتن ۱۷ مسافر و ۸ خدمه هواپیما به سوی دمشق پایتخت سوریه، حرکت کردند. به گفته مقامات مسئول، هواپیماربایان به زبان عربی تکلم می‌کنند و این عمل را در اعتراض به سیاست‌های فرانسه در منطقه غرب آسیا انجام داده‌اند.^(۴۰)

۷۹

به‌دنبال دستگیری سران حزب توده و انحلال این حزب،* نورالدین کیانوری در مصاحبه‌ای، که از صداوسیما جمهوری اسلامی ایران پخش شد، برخی از زوایای فعالیت، علل ناکامی‌ها و اشتباهات

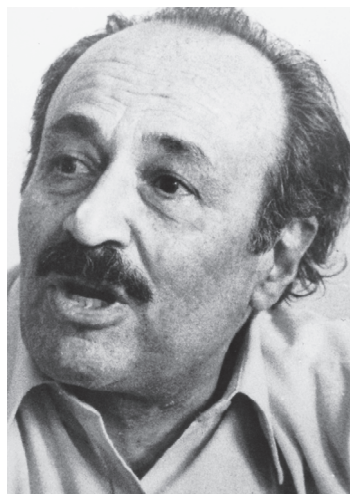
* در بامداد روز ۱۷ بهمن ۱۳۶۱، نورالدین کیانوری دبیر اول کمیته مرکزی حزب توده و همسر وی بازداشت و حدود ۴۰ تن دیگر از مهره‌های برجسته و اعضای کمیته مرکزی حزب نیز دستگیر شدند. هفتم اردیبهشت ۱۳۶۲، در عملیاتی با نام "عملیات امیرالمؤمنین(ع)" ۴ نفر دیگر از اعضای رهبری حزب، حدود ۱۷۰ نفر از کادرهای حزبی و اعضای سازمان‌های مخفی و عوامل نفوذی آن در تهران و بیش از ۵۰۰ نفر از عناصر نفوذی آن در شهرستان‌ها دستگیر شدند و تعدادی سلاح و مهمات، انواع وسایل چاپ و تکثیر و آرشیوهای محرمانه حزبی به دست نیروهای انقلابی افتاد. (مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، حزب توده / *از شکل‌گیری تا فروپاشی* (۱۳۶۸ - ۱۳۲۰)، به کوشش جمعی از پژوهشگران، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، ۱۳۸۷، ص ۷۹۶).

به‌دنبال آن وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی نیز دستور اخراج ۱۸ نفر از اعضای سفارت شوروی را به‌جرم جاسوسی صادر کرد. این ۱۸ نفر در روز ۱۷ اردیبهشت ۱۳۶۲، تهران را به مقصد مسکو ترک کردند. (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۲/۱۸، ص ۲). با اجرای عملیات امیرالمؤمنین علی(ع) در اردیبهشت‌ماه ۱۳۶۲، سران دستگیرشده حزب توده ضمن شرکت در مصاحبه‌هایی تلویزیونی به بیان گوشه‌هایی از اقدامات حزب متبوع خود پرداختند؛ به‌عنوان نمونه می‌توان به پخش اعتراضات نورالدین کیانوری در شامگاه ۱۰ اردیبهشت ۱۳۶۲ و محمدعلی عمونی عضو کمیته مرکزی در شب ۱۴ اردیبهشت ۱۳۶۲، از سیمای جمهوری اسلامی ایران اشاره کرد. (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۲/۱۱، ص ۱۰؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۲/۱۵، ص ۱۴).

حزب توده و همچنین عملکرد این حزب و اتحاد شوروی در قبال جنگ ایران و عراق را تشریح کرد. نورالدین کیانوری در این برنامه تلویزیونی، با معرفی خود به عنوان دبیر اول حزب توده، انگیزه خود از حضور در این مصاحبه را واکاوی علل قرارگرفتن حزب توده در وضعیت کنونی عنوان کرد و گفت: «خیلی از این خوشحالم که بتوانم علل اینکه حزب ما به این روز افتاد؛ یعنی در باتلاقی از خیانت فرورفت، از لحاظ تاریخی بررسی کنم و علل واقعی آن را پیدا کنم.» وی براساس مطالعات خود راجع به «مسائل اسلامی، تاریخ مبارزات این دوران اخیر روحانیت مبارز شیعه و اصول مذهب شیعه»، اعتقاد عمیق مردم ایران به مذهب شیعه به شکلی که امام خمینی ارائه می دهد و پاسخ گو بودن این مکتب را علت اصلی رشدنکردن مارکسیسم در ایران دانست و ضمن اذعان به این مسئله که مارکسیسم چیزی برای عرضه ندارد، گفت: «اگر چندین سال قبل، به این شناخت رسیده بودم شاید راهی را که در کار سیاسی و حزبی پیش می گرفتم به کلی غیر از این بود که ما رفتیم.» کیانوری تصریح کرد که برخلاف تبلیغات رادیوهای خارجی، اعترافات وی بدون هیچ گونه فشاری انجام می گیرد.

دبیر اول کمیته مرکزی حزب توده با بیان اینکه «این حزب از همان روز اولش در دامان اتحاد شوروی به وجود آمد»، به آسیب شناسی حزب متبوع خود پرداخته و چهار بیماری عمده آن را چنین برشمرد: «وابستگی عقیدتی و سیاسی کامل به اتحاد شوروی؛ عدم شناخت جامعه ایران؛ انتخاب یک ایدئولوژی بیگانه نسبت به ملت ایران برای حل مسائل اجتماعی ایران؛ و خودپرستی روشنفکران و اختلافات فوق العاده شدید تاحد دشمنی در میان رهبران حزب.» به گفته وی، حزب توده بر اثر این چهار بیماری راهی را در پیش گرفت که «بیراهه بود و نادرست بود ... و نتیجه اش فی نفسه خیانت به ملت ایران تمام می شد.» کیانوری عملکرد حزب توده در قضایایی همانند ماجرای نفت شمال، فرقه دمکرات آذربایجان، شرکت در کابینه قوام، قضیه ملی شدن صنعت نفت و تأیید شاه پس از سال ۱۳۴۰ را به عنوان موارد عینی از اشتباهات حزب توده در همین چارچوب ذکر کرد.

وی در مورد سهم حزب توده و جریانات دیگر در پیروزی انقلاب اسلامی ابراز کرد: «ما به آستانه انقلاب ایران رسیدیم با اینکه هیچ کار مثبتی از طرف حزب ما واقعاً برای انقلاب ایران انجام نداده بود و سهم ما در جریان انقلاب سهم بسیار ناچیزی بود ... نه تنها سهم ما

نورالدین کیانوری دبیر اول حزب توده

چیزی نبود، بلکه سهم همه گروه‌های دیگر نیز از آن روز که تحت رهبری امام خمینی بود سهم به‌کلی ناچیزی که به حساب اصلاً نمی‌شود آورد و این انقلاب ایران را فقط آن نیروهایی انجام دادند که تحت رهبری امام خمینی بودند و سایر نیروها دنبال انقلاب کشانده شدند.» کیانوری درباره نحوه عملکرد حزب متبوعش پس از پیروزی انقلاب نیز گفت: «با پیروزی انقلاب [از] این گفتار معروف امام ما اصلاً استفاده کردیم که در جمهوری اسلامی حتی کمونیست‌ها می‌توانند فعالیت آزادانه داشته باشند اگر توطئه نکنند. ما از این گفته استفاده کردیم و فعالیت علنی خودمان را در ایران آغاز کردیم.»

کیانوری در ادامه سخنان خود با اشاره به محورهایی که پیش از این به‌عنوان اساس جرائم حزب توده معرفی کرده بود، اضافه کرد: «من در گفتار سابق خودم شش محور بااهمیت را یادآوری کردم و اعتراف کردم که طبق این شش محور، ما آن‌چنان جرم‌هایی را مرتکب شدیم که همه‌اش و لااقل اکثریت مطلقش در خیانت بوده است به جمهوری اسلامی ایران و به انقلاب ایران و حالا بایستی بگویم که تنها این شش محور نبود، ما در محورهای دیگر هم این جرم‌ها را مرتکب شدیم؛ مثلاً اگر من بخواهم کوتاه بکنم صحبت را با مطالب خروج ارز از ایران که ازطرف دولت جمهوری اسلامی ایران قدغن شده بود، عمل کردیم.»

دبیر اول حزب توده سپس عملکرد حزب توده در قبال جنگ ایران و عراق را چنین تشریح کرد: «وقتی که جنگ شروع شد، ما با تمام نیروی خودمان علیه این جنگ آمدیم؛ یعنی برای سرکوب کردن این جنگ تبلیغ کردیم، عمل هم کردیم. افراد ما فرستادیمشان به جبهه و کوشش کردیم در بسیج شرکت بکنند.» وی سپس با اشاره به آگاه‌شدن حزب توده ازطریق شوروی از ماجرای دیدار بختیار با صدام در بغداد و پیشنهاد صدام به بختیار درمورد تشکیل دولت آزاد در ایران به دنبال حمله قریب‌الوقوع عراق به خوزستان و درنهایت به رسمیت شناخته شدن دولت مذکور ازطرف کشورهای عربی منطقه و سپس امریکا، هدف عراق را براندازی جمهوری اسلامی ایران دانست و اذعان کرد که حزب توده انتظار داشت که «اتحاد جماهیر شوروی که جمهوری اسلامی ایران را یک کشور ضدامپریالیستی ارزیابی می‌کرد، رسماً این را اعلام می‌کرد و ادعا می‌کرد که از جمهوری اسلامی پشتیبانی می‌کند، در شورای امنیت لااقل این تجاوز را محکوم بکند؛» درحالی‌که بنا به گفته کیانوری، اتحاد شوروی تا زمانی که ایران در موضع دفاعی قرار داشت، اعلام بی‌طرفی کرد، ولی به دنبال آغاز پیروزی‌های بزرگ ایران و آزادسازی سرزمین‌های اشغالی این کشور، «صدور اسلحه شوروی به عراق یا از نو آغاز و یا تشدید شد. این اسلحه، اسلحه‌ای است که نمونه‌هایش را ما می‌بینیم. اسلحه‌ای است که فقط دفاعی نیست، امثال موشک‌های بزرگی است که در دزفول و جاهای دیگری ما نمونه‌هایش را دیده‌ایم که چه جنایاتی را انجام می‌دهند، یعنی عملاً شوروی در این مرحله از مقطع زمانی در کنار صدام و در کنار پشتیبانان صدام ... قرار می‌گیرد.»

کیانوری هدف اتحاد شوروی از طرح موضوع خاتمه جنگ بین ایران و عراق را ممانعت از سقوط رژیم صدام برشمرده و تکرار این حرف توسط حزب توده را نوعی خیانت دانست: «برای اینکه امام می‌گویند مهم‌ترین مسئله ما جنگ است، جنگ، جنگ تا پیروزی، مردم ایران نیز در سراسر ایران فریاد می‌زنند جنگ، جنگ تا پیروزی، ما می‌گوییم خاتمه جنگ»؛ وی دلیل تکرار شعار خاتمه جنگ توسط حزب توده را این‌گونه عنوان کرد: «به‌علت همان وابستگی که ما به سیاست اتحاد شوروی داشتیم».

دبیر اول حزب توده کسب قدرت سیاسی در ایران را هدف اصلی اقدامات این حزب عنوان کرد و افزود: «درجهت براندازی حکومت جمهوری اسلامی ایران در درازمدت حرکت می‌کردیم، البته ما اعتقاد کامل داشتیم که در حضور امام چنین چیزی امکان‌پذیر نیست ... ولی فکر می‌کردیم که اگر بحران اجتماعی در ایران پیدا بشود ... ممکن است که از امکاناتی که در اختیار داریم بهره‌گیری بکنیم». وی با بیان اینکه دامن‌زدن به اختلافات داخلی یکی از راهکارهای حزب توده در این زمینه بوده است، گفت: «ما کوشش می‌کردیم به اینکه جمهوری اسلامی را تضعیف بکنیم و اختلافات در داخل جمهوری اسلامی، حتی در داخل خط امام؛ هر جا که ممکن بود و احساس می‌کردیم زمینه‌اش وجود دارد به این مطلب دامن می‌زدیم». کیانوری در مورد تمهیدات براندازانه حزب به تشکیل سازمان افسری و سازمان مخفی اشاره کرد و اعزام مخفیانه دانشجویان به کشورهای سوسیالیستی با وجود مخالفت جمهوری اسلامی و همچنین تلاش برای تحمیل نظریات حزب در مسائل اقتصادی - اجتماعی از طریق افراد نفوذی را از جمله اقدامات این حزب برای وابسته‌سازی جمهوری اسلامی به اتحاد شوروی عنوان کرد.

کیانوری در پایان سخنان خود ضمن اشاره به اینکه به‌رغم این همه تعهد حزب توده به اتحاد شوروی، این حزب «کوچک‌ترین پشتیبانی برای اتحاد شوروی ارزش ندارد»؛ تلاش‌های اتحاد شوروی برای تهیه اطلاعات نظامی در ایران را «کودکانه» خواند و از نیروهای جوان حزب خواست که «کم‌کم به مسائل تعمق بکنند، مسائل را ببینند که چطور شده که ما به اینجا رسیده‌ایم و درک بکنند قبل از هر چیز خودشان را بشناسند تاریخ ایران را مطالعه کنند».^(۴۱)

۸۰

باوجود آغاز رایزنی‌های دیپلماتیک برای حل بحران لبنان، برخی قرائن از مداخله نیروهای خارجی در این مسئله حکایت دارد.

بامداد امروز، ولید جنبلاط رهبر دروزی‌های لبنان با رابرت مک فارلین فرستاده ویژه ریگان به منطقه، در پاریس دیدار و گفت‌وگو کرد. از سوی دیگر، در دیدار عبدالحلیم خدام معاون نخست‌وزیر و وزیر امور خارجه سوریه با هیئتی از سناتورهای امریکایی به سرپرستی اورین هاتج سناتور جمهوری‌خواه، اوضاع لبنان و غرب آسیا مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

درعین حال، یک سخنگوی نظامی ارتش سوریه به خبرگزاری کویت گفت که ظهر امروز، پس از آتش‌گشودن یک تانک اسرائیلی به مواضع نیروهای سوری در دره بقاع، طرفین به مدت دو ساعت به تبادل آتش پرداختند. در این درگیری یک سرباز سوری زخمی و یک خودروی اسرائیلی منهدم شد؛ براساس گزارش آسوشیتدپرس، سخنگوی نظامی رژیم صهیونیستی وقوع این درگیری را تکذیب کرده است. سوریه نیز به رئیس‌جمهور لبنان درمورد حل و فصل منازعه دولت لبنان با دروژی‌ها از طریق راه‌های نظامی هشدار داده است.^(۴۲)

منابع و مآخذ روزشمار ۱۳۶۲/۶/۵

۱. سند شماره ۲۷۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا در عملیات منتفی شده قبل از والفجر ۴، محمد دیانی، ۱۳۶۲/۵/۲۶ تا ۱۳۶۲/۶/۸، صص ۱۲۲ - ۱۰۱.
۲. سند شماره ۱۲۵۷۱/پن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات مهندسی و پشتیبانی عملیات منتفی شده قبل از والفجر ۴، (قرارگاه کربلا، ۱۳۶۲/۶/۵، نوار شماره ۱۲۵۷۱)، صص ۱۷ - ۱.
۳. گزیده اسناد عملیات والفجر ۴، جلد ۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش گشتی‌های شناسایی تپه صاحب‌الزمان (لشکر ۱۴ امام حسین)، ۱۳۶۲/۶/۵، صص ۶۱ - ۵۹.
۴. روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۶/۶، ص ۱۹.
۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۵، ص ۲.
۶. سند شماره ۱۱۳۲۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۲۷، ۱۳۶۲/۶/۱۵، ص ۶.
۷. سند شماره ۳۵۴۴۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (منطقه ۱۱) به فرماندهی کل سپاه، ۱۳۶۲/۶/۱۵، ص ۲.
۸. سند شماره ۳۵۸۰۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه، ۱۳۶۲/۲/۹، ص ۲.
۹. سند شماره ۳۵۸۰۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۳۶۲/۶/۵.
۱۰. سند شماره ۱۷۱۳۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات سپاه اشونیه به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۳۶۲/۶/۷، ص ۲.
۱۱. سند شماره ۳۵۵۸۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه، ۱۳۶۲/۶/۶.
۱۲. سند شماره ۳۶۹۱۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای قرارگاه عملیاتی ژاندارمری در شمال غرب به رکن ۳ مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۶۲/۶/۵.
۱۳. سند شماره ۱۱۳۲۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
۱۴. سند شماره ۳۵۸۰۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای رکن ۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری به عملیات مرکز فرماندهی ژاندارمری، ۱۳۶۲/۶/۷، ص ۱.
۱۵. سند شماره ۶۷۴۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۵ سپاه به فرماندهی کل سپاه، ۱۳۶۲/۶/۹.
۱۶. سند شماره ۳۴۶۲۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن سوم ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۱۳۶۲/۶/۵.
۱۷. همان.
۱۸. روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۶/۶، ص ۲.
۱۹. همان، ص ۱۷.
۲۰. روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۶/۵، ص ۲۲.
۲۱. روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۶/۷، ص ۱۸.

۲۲. همان.
۲۳. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۲/۶/۶، ص ۴.
۲۴. روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۶/۶، ص ۲۰.
۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۱، ۱۳۶۲/۶/۶، ص ۷.
۲۶. همان، ص ۶.
۲۷. روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۶/۶، ص ۴.
۲۸. روزنامه صبح آزادگان، ۱۳۶۲/۶/۶، ص ۱۲.
۲۹. روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۶/۶، ص ۱۸.
۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۲، ۱۳۶۲/۶/۷، ص ۲۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۵.
۳۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۱، ۱۳۶۲/۶/۶، ص ۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۵.
۳۲. همان، صص ۳۸ - ۳۷، رادیو صوت الجماهير، ۱۳۶۲/۶/۵، ساعت ۲۱:۳۰.
۳۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۲، ۱۳۶۲/۶/۷، ص ۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۶.
۳۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۶۱، ۱۳۶۲/۶/۶، صص ۱۹ - ۱۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۵.
۳۵. همان، ص ۳۶، رادیو صوت الجماهير، ۱۳۶۲/۶/۵، ساعت ۱۴:۳۰.
۳۶. همان، ص ۳۴، رادیو کویت، ۱۳۶۲/۶/۵، ساعت ۱۶:۳۰.
۳۷. همان، ص ۴، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۵.
۳۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۲/۶/۷، صص ۴ و ۵.
۳۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۶، ص ۳.
۴۰. روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۶/۶، ص ۲۰.
۴۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۶، صص ۱۰ و ۱۱.
۴۲. روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۶/۶، ص ۲۰.